Lietas arhīva Nr. CA-0120-18/8
ECLI:LV:ZAT:2018:0219.C30599416.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2018.gada 19.februārī

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese M.Terjuhana,
tiesneši D.Baltā un A.Sniedzītis
ar sekretāri E.Ahmedčiku,
piedaloties prasītāja /pers. B/ pārstāvei zvērinātai advokātei Dainai Purvai, atbildētāja Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas pārstāvim /pers. D/,
izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. B/ prasībā pret Latvijas valsts Tieslietu ministrijas personā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Tukuma rajona tiesas 2017.gada 23.maija spriedumu prasības noraidītajā daļā un Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzību par Tukuma rajona tiesas 2017.gada 23.maija spriedumu daļā par tiesas izdevumu - valsts nodevas un ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu piedziņu.

Aprakstošā daļa

/pers. B/ cēla Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā *prasību* pret Latvijas valsts Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Valsts Policijas Iekšējās drošības birojā 2005.gada 10.martā tika ierosināta krimināllieta Nr.11819001105. Krimināllietas ietvaros 2005.gada 11.martā Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 120.panta kārtībā tika aizturēts prasītājs. 2005.gada 14.martā ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas lēmumu par drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošanu /pers. B/ tika piemērots drošības līdzeklis apcietinājums. Minētajā kriminālprocesā /pers. B/ tika celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 317.panta otrās daļas un 125.panta trešās daļas. Krimināllikuma 317.panta (Dienesta pilnvaru pārsniegšana) otrā daļa redakcijā uz 2005.gada 10.martu noteica soda sankciju – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz desmit gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības ieņemt noteiktus amatus uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai bez tā. Krimināllikuma 125.panta (Tīšs smags miesas bojājums) trešā daļa redakcijā, kas bija spēkā uz 2005.gada 10.martu, paredzēja soda sankciju - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz piecpadsmit gadiem un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās. Prasītājs tika apsūdzēts smaga un sevišķi smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. 2005.gada 24.martā ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas lēmumu atstāts spēkā Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2005.gada 14.marta lēmums, ar kuru prasītājam piemērots drošības līdzeklis - apcietinājums.

2005.gada 11.jūlijā Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa nolēma nodot tiesai /pers. B/ pēc Krimināllikuma 317.panta otrās daļas un 125.panta trešās daļas, nozīmējot lietu izskatīšanai 2005.gada 12.decembrī, veicot pierādījumu pārbaudi. Nozīmētā tiesas sēde tika atlikta. 2005.gada 13.decembrī ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas lēmumu tika noraidīts /pers. B/ advokātes lūgums par drošības līdzekļa - apcietinājuma grozīšanu uz mazāk smagu. Ar 2006.gada 4.janvāra Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas lēmumu tika noraidīta sūdzība par 2005.gada 13.decembra Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas lēmumu par drošības līdzekļa - apcietinājuma grozīšanu un lēmums atstāts negrozīts. 2006.gada 9.martā ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas lēmumu tika noraidīts /pers. B/ un viņa aizstāves pieteikums par apcietinājuma turpmākas piemērošanas nepieciešamības izvērtēšanu, atceļot drošības līdzekli - apcietinājumu un grozot to uz mazāk smagu.

2006.gada 22.maijā Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa pieņēma lēmumu lietā Nr.K28-59/06-7 (Nr.11819001105), ar kuru nolēma izbeigt kriminālprocesu pret /pers. B/, kurā viņš tika apsūdzēts pēc Krimināllikuma 317.panta otrās daļas un 125.panta trešās daļas, kā arī atcēla pret /pers. B/ piemēroto drošības līdzekli - apcietinājumu un atbrīvoja tiesas zālē.

Minētais tiesas lēmums pieņemts pamatojoties uz to, ka prokurors iesniedzis rakstveida atteikumu no apsūdzības pret /pers. B/, jo krimināllietas iztiesāšanas gaitā prokurors atzinis, ka apsūdzība pilnīgi nav apstiprinājusies un viņa pienākums ir pilnīgi atteikties no apsūdzības. Līdz ar to prasītājs nepamatoti atradās apcietinājumā no aizturēšanas brīža -2005.gada 11.marta līdz 2006.gada 22.maijam, kas ir viens gads, divi mēneši un 12 dienas.

Prasības pieteikuma norādīts, ka prasītajam morālas ciešanas radījusi nepamatotā atrašanās apcietinājumā un nepamatotā apsūdzības uzrādīšana, kā arī viņa atstādināšana no amata Valsts policijā. Atstādināšana no amata ir sekas prasītāja nepamatotai saukšanai pie kriminālatbildības. Prasītājs bija policijas darbinieks, pret kuru bija izvirzīta apsūdzība par dienesta pilnvaru pārsniegšanu un tīšu smagu miesas bojājumu nodarīšanu, līdz ar ko viņa atstādināšana sakarā ar ierosināto kriminālprocesu bija neizbēgama. Ar atstādināšanu no darba ticis grauts prasītāja pašnovērtējums, prasītājam bijusi liegta iespēja gādāt par ģimeni, kā arī viņš bijis spiests dzīvot finanšu grūtībās un stresā par turpmāko. Līdz ar to morālais kaitējums saistīts arī ar atstādināšanu no amata.

Norādīts, ka, analizējot prasītāja fizisko un morālo ciešanu pakāpi, ņemams vērā, ka, prasītājam vairāk kā 14 mēnešu garumā bez pamatotiem iemesliem bija ierobežota viena no būtiskākajām cilvēka dzīves vērtībām - brīvība, un visu šo laiku viņš bija nošķirts no ģimenes un sabiedrības kopumā, liedzot prasītājam ne tikai iespēju dzīvot ierastajā sadzīviskajā vidē, bet arī realizēt citas savas tiesības un brīvības, piemēram, tiesības noteikt savu dzīvesvietu, nodarbošanos, tiesības uz pilnvērtīgu atpūtu, veselības aprūpi u. tml., kā arī baudīt tās priekšrocības, fiziskās un garīgās baudas, kas ir cilvēkiem, atrodoties brīvībā. Pie morālām ciešanām tāpat pieskaitāmas prasītāja bailes, pazemojums, citas negatīvas emocijas sakarā ar nepamatotu brīvības ierobežošanu. Pēc 2005.gada 14.marta, kad prasītājs tika apcietināts, ziņu aģentūra LETA izplatīja paziņojumu, kas publicēts arī http://news.lv/Apollo_portals/2005/03/ll/saistiba-ar-jauniesa-nogalinasanu-policijas telpas-aiztur-cetrus-policistus.

2005.gada 15.martā ziņu aģentūra LETA izplatīja paziņojumu „Apcietina policistus", kas publicēts arī laikrakstā „Diena", kurā cita starpā norādīts, ka „Rīgas Kurzemes priekšpilsētas tiesa pirmdien apcietināja četrus Rīgas Galvenās policijas pārvaldes 29.nodaļas kriminālpolicijas darbiniekus, kuri tiek turēti aizdomās par kāda 23 gadus veca jaunieša nogalināšanu, ziņo LETA. Valsts policijas Iekšējās drošības birojs (IDB) lūdza (...) un /pers. B/

piemērot apcietinājumu. IDB uzskata, ka policisti, atrodoties brīvībā, var ietekmēt liecinieku un izvairīties no izmeklēšanas, kā arī traucēt patiesības noskaidrošanu". Daudzi līdzīga satura paziņojumi tika publicēti interneta portālā TVNET, delfi, apollo, kā arī krievu valodā drukātos preses izdevumos un interneta portālos, kuros norādīts, ka /pers. B/ tiek apsūdzēts sevišķi smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Publikācijās tika minēts, ka ,,bijušos policistus, apsūdzētos par aizturētā nogalināšanu neizlaiž...", līdz ar to prasītājs plašsaziņas līdzekļos tika vainots ne tikai tajā, kas rakstīts oficiālajā apsūdzībā, kas vēlāk neapstiprinājās, bet pat nogalināšanā.

Papildus nepamatotajam apcietinājumam un apsūdzībai, kā arī ar to saistītajām nomelnojošajām publikācijām, viss iepriekš minētais vēl turklāt iespaidoja prasītāja fizisko veselību. Kopš 2002.gada prasītājs slimo ar periferu uveītu, no 2003.gada tika novērots Acu rehabilitācijas centrā. Nonākot apcietinājumā, prasītājam pasliktinājās redze un paasinājās hroniskais uveīts, kurš prasīja stacionāru ārstēšanu. Prasītājam bija nepieciešama pastāvīga acu ārsta novērošana un regulāra ārstēšana, citādi varētu attīstīties neatgriezeniskas redzes pasliktināšanās. Sakarā ar to, ka Matīsa cietumā nebija ārsta okulista un cietuma apstākļos nebija iespējas nodrošināt pastāvīgu ārstēšanos un novērošanu, pāris reizes tika dota atļauja un iespēja nokļūt no Matīsa cietuma uz Dr.Solomatina acu rehabilitācijas un redzes korekcijas centru, izmeklējumu veikšanai, taču tas bija nepietiekami. Matīsa cietuma administrācija sniedza atbildi, ka tā nevar nodrošināt pastāvīgu konvojēšanu uz vispārējo ārstniecības iestādi sakarā ar to, ka nav speciālais transports. Rezultātā prasītājam progresēja redzes pazemināšanos un radās bieži slimības paasinājumi. 2006. gadanbsp; 16.februāra izraksta no medicīnas kartes minēts, ka paredzēta plānveida operācija - kataraktas ekstrākcija. Pat Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2006.gada 9.marta lēmumā, ar kuru tika izvērtēts /pers. B/ un viņa aizstāves pieteikums par apcietinājuma turpmākas piemērošanas nepieciešamības izvērtēšanu, norādīts, ka ".. kā nepamatotu un bezatbildīgu tiesa uzskata Matīsa cietuma priekšnieka atbildi uz apsūdzētā iesniegumu, ka Matīsa cietuma administrācija nevar nodrošināt pastāvīgu apsūdzētā konvojēšanu uz vispārējo ārstniecības iestādi sakarā ar to, ka nav speciālais transports".

Prasītājs guva sevišķi smagas fiziskas un garīgas ciešanas, jo nepamatoti tika apsūdzēts sevišķi smaga un smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kuru nebija veicis, kā arī publiskos masu informācijas līdzekļos nepamatoti nosodīts pirms spēkā stājies notiesājošs tiesas spriedums, nepamatoti atradās apcietinājumā vairāk kā gadu, kas vēl kopumā neatgriezeniski pasliktināja veselības stāvokli. Prasītājs vairāk kā gadu bija atradies psiholoģiskās nomāktības un emocionālās trauksmes stāvoklī. Pamatojoties uz minētajiem faktiem un atsaucoties uz likuma ,,Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 7.panta pirmo daļu un 9.pantu, prasības pieteikumā norādīts, ka prasītājam ir tiesības prasīt morālā kaitējuma atlīdzību no Latvijas valsts Tieslietu ministrijas personā. Ar likumīgā spēkā stājušos Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2006.gada 22.maija lēmumu pierādīts, ka drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošana un apsūdzības uzrādīšana bija nepamatota likuma ,,Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1.panta trešās daļas izpratnē. Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā noteikts, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Atlīdzības apmērs par morālo kaitējumu nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem. Jāņem vērā, ka vienotas likmes atlīdzības apmēra noteikšanai par morālo kaitējumu nepastāv. To nosaka, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu, raksturu, tā nodarīšanas apstākļus un sekas, kā arī citus būtiskus apstākļus. Piespriežamajai summai jeb atlīdzinājumam jāpilda taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkcija. Tam ne tikai jāsniedz mierinājums personai, kuras tiesības tikušas aizskartas, bet arī jāattur vainojamā persona no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tādējādi atlīdzinājumam jābūt samērīgam. Salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam. Kā kritēriji atlīdzības apmēra noteikšanai ir vērā ņemami tiesas spriedumi citās lietās, kas veido vienveidīgu tiesu praksi.

Prasības pieteikumā ir iekļauta atsauksme uz Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 29.maija spriedumā lietā Nr.SKC-651 sniegto atziņu, ka atbilstīga un samērīga morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanai saskaņā ar likuma ,,Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" tiesai jāvadās no Civillikuma 5.panta noteikumiem, kā arī iespējams izmantot Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā (personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšana) noteiktos atlīdzības apmērus. Morālā kaitējuma atlīdzinājums konkrētā gadījumā prasītāja ieskatā nosakāms 18 354,00 *euro*, ka viena apcietinājumā pavadīta diena būtu novērtējama samērīgam atlīdzinājumam 42,00 *euro* apmērā, kas ir taisnīga un samērīga atlīdzība, ņemot vērā lietā iesniegtos pierādījumus, kas apstiprina prasītāja aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumu un konkrētā aizskāruma smagumu, kā arī ņemot vērā tiesībsargājošo iestāžu rīcības pamatojumu un motīvus, kas radīja prasītājam sevišķi smagas fiziskas un garīgas ciešanas, nodarot smagu morālo kaitējumu.

Pamatojoties uz Satversmes 89., 92.pantu, likuma ,,Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1.panta pirmo daļu, 2.panta 2.punktu, 3.panta pirmās daļas 2., 3.punktu, 6.punktu, 5.panta trešo daļu, 7.panta pirmās daļas 1.punktu, Civillikuma 1., 5.pantu, prasītājs lūdz tiesu piedzīt no atbildētājas par labu viņam morālo kaitējumu 18 354,00 *euro* apmērā, kā arī tiesāšanās izdevumus.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētā tiesā saņemti Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas *rakstveida paskaidrojumi.*

Paskaidrojumos norādīts, ka Tieslietu ministrija prasītāja celto prasību par morālā kaitējuma atlīdzības 18254,00 *euro* apmērā piedziņu neatzīst, uzskatot, ka prasītāja pieprasītā morālā kaitējuma atlīdzība nav atbilstoša prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smagumam un sekām.

Ministrijas ieskatā lietā nepastāv strīds par to, ka prasītājam ar kriminālprocesu krimināllietā Nr.11819001105 tika radīts morāls kaitējums. Konkrētajā lietā pastāv strīds par naudas summas apmēru, kas būtu vērtējama kā atbilstīga prasītājam nodarītā morālā kaitējuma atlīdzināšanai. Ņemot vērā to, ka prasītāja pieprasītais morālā kaitējuma atlīdzības apmērs 18 354,00 *euro* pārsniedz maksimālo apmēru, ko valsts konceptuāli būtu tiesīga atlīdzināt smaga morālā kaitējuma nodarīšanas gadījumā, un to, ka prasītājs nenorāda uz kaitējumu dzīvībai, kā arī nav pierādījis sevišķi smaga kaitējuma veselībai nodarīšanas faktu, pieprasītā atlīdzība par morālo kaitējumu nebūtu apmierināma pilnā apmērā. Morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanai nav pietiekami konstatēt vien morālā kaitējuma esamības faktu un aizskārēju, bet gan šāds apmērs nosakāms, ievērojot prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, ir jāņem vērā kaitējuma raksturs, kā arī tā nodarīšanas apstākļi (aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums, konkrētā aizskāruma smagums, kaitējuma nodarītajā vainas pakāpe, cietušā rīcība, radīto seku neatgriezeniskums un citi būtiski apstākļi). No tiesu prakses ministrija secina, ka atbilstīga atlīdzinājuma par morālo kaitējumu noteikšanai tiek ņemti vērā šādi apstākļi: 1) vai personai ar kriminālprocesu tika radītas būtiskas nelabvēlīgas sekas, it īpaši cilvēktiesību ierobežojumi; 2) vai tiek konstatēta nelikumīga rīcība no valsts puses, piemēram, nepamatota kratīšanas veikšana steidzamības kārtībā, krimināllietas izskatīšanas novilcināšana, nozīmīgu pierādījumu iegūšanas novilcināšana utt.; 3) cietušā līdzatbildība, proti, citas personas vainas uzņemšanās, vai citas apzinātās cietušā darbības, kas tieši noveda pie konkrēta kaitējuma nodarīšanas; 4) paša cietušā vainojamā rīcība tiesību aizskārumā, kurā nav konstatējama apzinātā darbība attiecībā uz seku iestāšanos, bet gan tāda, kas saskaņā ar Civillikuma 1776.pantu samazina atlīdzības apmēru, proti, nepatiesu liecību sniegšana, procesa novilcināšana utt.; 5) citi nozīmīgi apstākļi, piemēram, cietušās personas personības raksturojums, proti, pieredze, kas varētu ietekmēt psihisko uztveri, inkriminētā noziedzīga nodarījuma smagums.

Turklāt paskaidrojumos norādīts, ka ņemot vērā to, ka prasītājsnbsp; krimināllietas Nr.11819001105 ietvaros tika apsūdzēts smaga un sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, sakarā ar to, ka apsūdzības smagums ministrijas ieskatā ir vērtējams kā viens no apstākļiem, kas var ietekmēt nodarītā morālā kaitējuma smagumu, ministrija piekrīt prasītāja viedoklim, ka minētais apstāklis ir ņemams vērā, nosakot atbilstīgas atlīdzības apmēru par nodarīto

morālo kaitējumu. Tāpat apstāklis, ka prasītājam tika nepamatoti ierobežota brīvība - 14 mēnešus un 12 dienas - ir ņemams vērā, nosakot atbilstīgā atlīdzinājuma apmēru. Ņemot vērā to, ka kriminālprocess konkrētajā lietā tika uzsākts un kriminālprocesuālās darbības tika vērstas pret personu, kas ir policijas darbinieks, proti, tādu personu, kas vispārējos apstākļos (prezumējams) bauda sabiedrības cieņu un uzticību, ministrijas ieskatā, nosakot atbilstīga atlīdzinājuma apmēru, ņemams vērā apstāklis, ka konkrētais kriminālprocess tika plaši atspoguļots dažādos masu informācijas līdzekļos, kas nepārprotami atstāja negatīvu ietekmi uz prasītāja kā policijas darbinieka reputāciju. Ministrija piekrīt prasītājam, ka konkrētajā gadījumā prasītāja atrašanās apcietinājumā apgrūtināja viņa ārstēšanās procesu, kas radīja prasītājam neērtības, un šis apstāklis ir ņemams vērā, nosakot atbilstīgu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu.

Ministrijas ieskatā no prasības pieteikuma nav saprotams, vai un kādos apstākļos Matīsa cietums vai Valsts policija nenodrošināja savlaicīgu prasītāja etapēšanu uz pārbaudēm redzes kontroles centrā, jo no paša prasītāja iesniegtās informācijas izriet, ka tā ir notikusi, taču starp Matīsa cietumu, Ieslodzījuma vietu pārvaldi un Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesu pastāvēja domstarpības par to, kurai iestādei - Matīsa cietumam vai Valsts policijai - būtu jānodrošina prasītāja pastāvīga konvojēšana uz vispārējo ārstniecības iestādi. Prasītājs tiesā nav iesniedzis pierādījumus tam, ka viņa veselības pasliktinājums bija saistīts ar apcietinājumu vai citām piespiedu darbībām kriminālprocesa ietvaros. Līdz ar to ministrija nepiekrīt prasītāja viedoklim, ka kriminālprocesa rezultātā pasliktinājusies prasītāja veselība.

No krimināllietas materiāliem izriet, ka ar Valsts policijas 2005.gada 15.marta pavēli Nr.312 prasītājs tika atstādināts no amata pienākumu pildīšanas, apturot atalgojuma izmaksu par turpmāko laiku no atstādināšanas dienas. Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2006.gada 22.maija lēmumu nolemts izbeigt kriminālprocesu pret prasītāju. Prasītājs norāda, ka ar apstākli, ka prasītāja atstādināšanas laikā viņam tika apturēta darba samaksas izmaksa, ticis grauts prasītāja pašnovērtējums, prasītājam tika liegta iespēja gādāt par ģimeni, kā arī viņš tika spiests dzīvot finanšu grūtībās un stresā par nākotni. Ministrija minētajam apgalvojumam piekrīt daļēji, jo amatalgas izmaksas apturēšana varēja radīt prasītājam diskomfortu, taču vērā ņemami arī šādi apstākļi: 1) atrodoties apcietinājumā, prasītājs bija pilnā valsts apgādībā. Atrašanās pilnā valsts apgādībā nozīmē to, ka persona atrodas no valsts pamatbudžeta finansētā iestādē, kura tiesību normās paredzētajā kārtībā nodrošina personas pamatvajadzību apmierināšanu; 2) saskaņā ar Valsts civildienesta likuma (redakcijā spēkā uz 2006.gada 22.maiju) 39.panta otro daļu attaisnošanas gadījumā atstādinātajam ierēdnim izmaksājama darba samaksa par atstādināšanas laiku, ja vien atbrīvošanai nav cita pamata. Pēc atbrīvošanas no apcietinājuma prasītājs turpināja strādāt Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldē. Tādējādi Valsts policijai bija pienākums prasītājam izmaksāt darba samaksu par atstādināšanas laiku. Tā kā prasītājs lietā nav iesniedzis pierādījumus par savas ģimenes slikto finansiālo stāvokli prasītāja atstādināšanas laikā, ministrijas ieskatā prasītāja argumenti par atstādināšanas apcietinājumā izraisīto ģimenes dzīves kvalitātes krišanos nav ņemami vērā, nosakot atbilstīgu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu.

Paskaidrojumos vērsta uzmanība uz to, ka, vērtējot paša prasītāja rīcību kriminālprocesa ietvaros, ministrija konstatē apstākļus, kas norāda uz prasītāja nevēlēšanos sadarboties izmeklēšanas laikā, kas izpaudās kā svarīgas informācijas noklusēšana, kas veicinātu /pers. P/ kā vainīgās personas laicīgu noteikšanu. Kā tas norādīts prokurora atteikumā no apsūdzības un kā tas arī izriet no krimināllietas materiāliem, prasītājs un citi apsūdzētie tikai tiesas sēdē piekrita liecināt par apstākļiem saistībā ar /pers. R/ nāvi Valsts policijas Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes 29.policijas nodaļas dienesta kabinetā. Prasītājs un citi apsūdzētie krimināllietas izmeklēšanas laikā (līdz 2006.gada 11.maijam) atteicās sniegt savas liecības, bet miesas bojājumi, kas noveda pie /pers. R/ nāves, viņam tika nodarīti īsu laiku pirms /pers. P/ nodeva /pers. R/ prasītājam un /pers. S/, lai veiktu uzrādīšanu atpazīšanai. Ministrija secina, ka prasītājs un /pers. S/ līdz liecību sniegšanai tiesā 2006.gada 11.maijā, tostarp sniedzot paskaidrojumu personālsastāva inspekcijai, bija noklusējuši faktu, ka pirms /pers. R/ uzrādīšanas atpazīšanai ar viņu divatā 28.kabinētā bija atradies /pers. P/, kā arī snieguši nepatiesu informāciju, ka /pers. R/ pirms uzrādīšanas atpazīšanai no dežūrdaļas izņēma prasītājs, nevis /pers. P/. Vērtējot iepriekš minēto savstarpējā sakarībā ar apstākli, ka prokurors iesniedza atteikumu no apsūdzības jau 2006.gada 15.maijā, proti, tikai četras dienas pēc minēto personu un /pers. P/ liecību sniegšanas tiesā, secināms, ka prasītāja informācijas noklusēšana un nevēlēšanās sadarboties nozieguma atklāšanā, it īpaši ņemot vērā to, ka prasītājs ir policijas darbinieks, ministrijas ieskatā ir vērtējama kā rīcība, kas, saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 3.panta otro daļu, samazina morālā kaitējuma atlīdzības apmēru. Ministrijas ieskatā, nosakot morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru, ir jāņem vērā, ka morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamats konkrētajā gadījumā izriet nevis no civiltiesiskajām, bet gan no publiski tiesiskajām attiecībām, kurās valsts pilda tai noteiktās funkcijas visas sabiedrības, t.sk., arī prasītāja interesēs, proti, kriminālprocesuālās darbības tiek veiktas, lai drošība tiktu sniegta ikvienam sabiedrības loceklim un valsts no savas puses nevar atteikties no šādu darbību veikšanas.

No Satversmes 1.pantā ietvertā demokrātiskās republikas jēdziena izriet samērīguma princips, kas noteic, ka gadījumos, kad publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp personas un valsts vai sabiedrības interesēm. Kriminālprocesa uzsākšana un īstenošana pati par sevi nav vērtējama kā smags cilvēktiesību aizskārums, jo nevainīguma prezumpcija pieļauj atzīt cilvēku par vainīgu vienīgi ar spēkā stājušos tiesas spriedumu. Nenoliedzami, ka šāda procesa īstenošana pati par sevi rada lielas neērtības, bet, ņemot vērā to, ka pati persona ir ieinteresēta, lai valsts iestādes īstenotu kriminālprocesuālās darbības, arī pašai personai būtu jāizturas ar sapratni gadījumos, kad kriminālprocesa darbības tiek vērstas pret viņu. Ņemot vērā šo publisko attiecību elementu, valsts atbildība lietās par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir ierobežota gan ar likumā noteiktajiem atlīdzinājuma apmēriem, gan arī ar prezumēto tolerances minimumu, kas tiek gaidīts no personas, pret kuru tiek vērstas kriminālprocesuālās darbības, jo tās tiek veiktas visas sabiedrības, tajā skaitā šīs personas interesēs.

Lai noteiktu morālā kaitējuma atlīdzinājuma summu, kas vērtējama kā atbilstīga konkrētajiem faktiskajiem apstākļiem, ministrija ņem vērā to, ka prasītājs tika apsūdzēts smaga un sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, prasītājs tika nepamatoti apcietināts vienu gadu divus mēnešus un 12 dienas, kriminālprocess pret prasītāju tika plaši atspoguļots dažādos masu medijos, prasītājs tika atstādināts no amata pienākumu pildīšanas, prasītāja atrašanās apcietinājumā apgrūtināja viņa ārstēšanās procesu, prasītājs kriminālprocesā nesadarbojās ar procesa virzītāju nozieguma atklāšanā, prasītājs laikā, kas ir gandrīz desmit gadi no kriminālprocesa pret viņu izbeigšanas dienas, nebija cēlis prasījumu pret valsti par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kas liecina par to, ka prasītājs nav uztvēris savu tiesību aizskārumu kā tik būtisku, lai pieprasītu gandarījumu no pāridarītāja uzreiz pēc aizskāruma. No juridiskās metodes viedokļa taisnīga atlīdzinājuma noteikšanu sekmē tā dēvētā gadījumu salīdzināšanas un tipizēšanas metode, kas balstās uz vienlīdzības principu. Tāpēc, kad lieta ir jāizspriež pēc tiesas ieskata, tiesai atbilstoši Civilprocesa likuma 5.panta sestās daļas noteikumiem ir nepieciešams analizēt citās līdzīgās lietās norādītos apsvērumus par atlīdzinājuma apmēru. Ņemot vērā minētos apstākļus un tiesu praksi, ministrija vērtē kā pamatotu un atzīst prasītāja prasību par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu 3500,00 *euro* apmērā. Savukārt ministrija lūdz noraidīt prasītāja prasību par morālā kaitējuma atlīdzības 14 854,00 *euro* piedziņu, jo pieprasītā morālā kaitējuma atlīdzība nav atbilstoša prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smagumam un sekām.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 32^1.panta pirmo daļu un pamatojoties uz Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētājas D.Vilsones 2016.gada 5.oktobra lēmumu, kas pieņemts rezolūcijas veidā, civillieta nodota turpmākai izskatīšanai Tukuma rajona tiesai (lietas 135.lapa).

Ar Tukuma rajona tiesas 2017.gada 23.maija spriedumu *prasība apmierināta daļēji.* Tiesa nosprieda piedzīt no Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, atlīdzību par morālo kaitējumu 6500,00 *euro,* valsts nodevu 100,00 *euro,* ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 *euro* un ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta palīdzības samaksai 300,00 *euro,* kopā 6904,70 *euro*. Noraidīt /pers. B/ prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu 11854,00 *euro* apmērā no Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā.

Pirmās instances tiesa konstatēja, ka lietā nav strīda, ka 2005.gada 11.martā prasītājs aizturēts un 2005.gada 14.martā viņam ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2005.gada 14.marta lēmumu piemērots drošības līdzeklis apcietinājums krimināllietā Nr. 11819001105. Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2006.gada 22.maija lēmumu pret prasītāju izbeigts kriminālprocess, kurā prasītājs bija apsūdzēts pēc Krimināllikuma 317.panta otrās daļas un 125.panta trešās daļas. Vienlaicīgi atcelts pret prasītāju piemērotais drošības līdzeklis - apcietinājums un prasītājs atbrīvots tiesas zālē.

Spriedumā norādīts, ka prasītājs nepamatoti atradās apcietinājumā no aizturēšanas brīža 2005.gada 11.marta līdz 2006.gada 22.maijam, kas ir viens gads divi mēneši un 12 dienas. Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta trešo daļu, izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība ir nepamatota šā likuma izpratnē, ja tās lēmums pieņemšanas brīdī ir atbildis materiālo un procesuālo tiesību normām, taču vēlāk radies šā likuma 2.pantā paredzētais zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats. Konkrētajā gadījumā, saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 2.panta l.punktu, tiesiskais pamats nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai ir attaisnojošs tiesas nolēmums neatkarīgi no attaisnošanas motīviem. Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta trešo daļu, personai ir tiesības celt prasību par tāda morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kas radies izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nepamatotas rīcības rezultātā. Šāda prasība izskatāma tiesā civilprasības kārtībā. Tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā morālā kaitējuma atlīdzības pamatu nosaka minētā tiesību norma kā speciāla norma. Atbilstoši Civillikuma 1635.panta otrajai daļai, ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. „Morālais kaitējums" ir prezumējams, t.i., tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas (..) Morālā kaitējuma sekas var nolīdzināt ar noteiktu mantisku vērtību, kas nav zaudējumi. Šo mantisko pamatumu sauc par kompensāciju, sāpju naudu." *(Mag.iur. Agris Bitāns „Par morālā kaitējuma izpratni Latvijā", Jurista vārds, 18.09.2001,).*

Spriedumā ir iekļauta atsauksme uz tiesību doktrīnu, norādot, ka „atšķirībā no ķermeniskā kaitējuma, morālā kaitējuma sekas var arī nebūt acīmredzamas, tomēr, sabiedrībai ir svarīgas ne tikai dzīvības, veselības un īpašuma neaizskaramība, bet arī personisko tiesību neaizskaramība (..). Šo personisko tiesību vērtība ir tajā apstāklī, ka tās pastāv pašas par sevi un to reālas pielietošanas iespēja nosaka cilvēka stāvokli sabiedrībā." *(Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā, Rīga, 2000., 633.lpp)*\.

Tiesa atzina, ka nav šaubas par to, ka nepamatota atrašanās apcietinājumā personai sagādā garīgas ciešanas un psiholoģiskus pārdzīvojumus un, ka pats fakts - aizturēšana un atrašanās apcietinājumā, ir morāla trauma ikvienam indivīdam, neskatoties uz to, vai viņš jau iepriekš ir atradies brīvības atņemšanas vietā un ir bijis sodīts par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu. Līdz ar to ir pamats atzīt, ka nepamatota apcietinājuma rezultātā prasītājs ir cietis morāli, laika posmā viens gads divi mēneši un divpadsmit dienas.

Tiesa secināja, ka prasītājs ir pierādījis viņam nodarītā morālā kaitējuma esamību, kas ir radies no viņa rīcības neatkarīgu iemeslu dēļ un šajā gadījumā valstij ir pienākums atbildēt par tiesību aizskārumu, kas nodarīts prasītājam, nepamatoti tam atrodoties apcietinājumā vienu gadu divus mēnešus un 12 dienas.

Spriedumā konstatēts, bet lietā pastāv strīds par naudas summas apmēru, kas būtu vērtējama kā atbilstīga prasītājam nodarītā morālā kaitējuma atlīdzināšanai. Tā kā Zaudējumu atlīdzināšanas likumā nav noteikta morālā kaitējuma apmēra un tā atlīdzināšanas aprēķināšanas metodika, kā arī kritēriji, kas jāņem vērā, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, minētais ir pamats vadīties no Civilprocesa likuma 5.panta piektās un sestās daļas, kur noteikts, ka, ja nav likuma, kas regulē strīdīgo attiecību, tiesas piemēro likumu, kurš regulē līdzīgas tiesiskās attiecības, bet, ja tāda likuma nav, - vadās pēc tiesību vispārējiem principiem un jēgas.

Piemērojot tiesību normas, tiesa ņēma vērā judikatūru, atsaucoties uz Augstākas tiesas Senāta Civillietu departaments 2012.gada 30.maija spriedumu lietā Nr.SKC-651, kurā norādīts, ka atbilstīga un samērīga morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanai saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu tiesai jāvadās no Civillikuma 5.panta noteikumiem, kā arī iespējams izmantot Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā noteiktos atlīdzības apmērus. Nosakot atlīdzinājuma apmēru, ir jāņem vērā kaitējuma raksturs, tā nodarīšanas apstākļi un sekas, kā arī citi būtiski apstākļi. Turklāt salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajai daļai morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Savukārt, ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro,* bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro.*

Spriedumā tiesa atzina, ka morālā kaitējuma apmērs nosakāms, ievērojot prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, ir jāņem vērā kaitējuma raksturs, kā arī tā nodarīšanas apstākļi - aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums, konkrētā aizskāruma smagums, kaitējuma nodarītajā vainas pakāpe, cietušā rīcība, radīto seku neatgriezeniskums un citi būtiski apstākļi.

Tiesa, ņemot vērā tiesu praksi, atzina, ka atbilstīga atlīdzinājuma par morālo kaitējumu noteikšanai tiek ņemti vērā šādi apstākļi: 1) vai personai ar kriminālprocesu tika radītas būtiskas nelabvēlīgas sekas, it īpaši cilvēktiesību ierobežojumi; 2) vai tiek konstatēta nelikumīga rīcība no valsts puses, piemēram, nepamatota kratīšanas veikšana steidzamības kārtībā, krimināllietas izskatīšanas novilcināšana, nozīmīgu pierādījumu iegūšanas novilcināšana utt.; 3) cietušā līdzatbildība, proti, citas personas vainas uzņemšanās, vai citas apzinātās cietušā darbības, kas tieši noveda pie konkrēta kaitējuma nodarīšanas; 4) paša cietušā vainojamā rīcība tiesību aizskārumā, kurā nav konstatējama apzinātā darbība attiecībā uz seku iestāšanos, bet gan tāda, kas saskaņā ar Civillikuma 1776.pantu samazina atlīdzības apmēru, proti, nepatiesu liecību sniegšana, procesa novilcināšana utt.; 5) citi nozīmīgi apstākļi, piemēram, cietušās personas personības raksturojums, proti, pieredze, kas varētu ietekmēt psihisko uztveri, inkriminētā noziedzīga nodarījuma smagums.

Tiesa atzina, ka no lietas materiāliem izriet, ka prokurors 2005.gada 6.aprīlī pieņēma lēmumu par prasītāja saukšanu pie krimināltiesībām, uzrādot apsūdzību noziedzīgos nodarījumos, kas paredzēti Krimināllikuma 317.panta otrajā daļā un 125.panta trešajā daļā, 2005.gada 17.jūnijā prokurors pieņēma lēmumu par prasītāja saukšanu pie krimināltiesībām, uzrādot apsūdzību noziedzīgos nodarījumos, kas paredzēti Krimināllikuma 317.panta otrajā daļā un 125.panta trešajā daļā, 2005.gada 11.jūlijā tiesnesis pieņēma lēmumu par prasītāja kā apsūdzētā nodošanu tiesai apsūdzībā pēc Krimināllikuma 317.panta otrās daļas un 125.panta trešās daļas. Krimināllikuma 317.panta otrajā daļā (redakcija spēkā uz 2005.gada 9.februāri) noteikts, ka par šī nozieguma izdarīšanu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz desmit gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, atņemot tiesības ieņemt noteiktus amatus uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem vai bez tā. Krimināllikuma (redakcija spēkā uz 2005.gada 9.februāri) 125.panta trešajā daļā noteikts, ka par šī nozieguma izdarīšanu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz piecpadsmit gadiem un ar policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās. Turpat 7.panta ceturtajā un piektajā daļā norādīts, ka smags noziegums ir tīšs nodarījums, par kuru šajā likumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par pieciem gadiem, bet ne ilgāku par desmit gadiem, ka sevišķi smags noziegums ir tāds tīšs nodarījums, par kuru šajā likumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par desmit gadiem, mūža ieslodzījums vai nāves sods.

Tiesa, ņemot vērā to, ka prasītājs krimināllietas Nr.11819001105 ietvaros tika apsūdzēts smaga un sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, sakarā ar to, ka apsūdzības smagums tiesas ieskatā ir vērtējams kā viens no apstākļiem, kas var ietekmēt nodarītā morālā kaitējuma smagumu, atzina, ka minētais apstāklis ir ņemams vērā, nosakot atbilstīgas atlīdzības apmēru par nodarīto morālo kaitējumu, kā arī ņemams vērā apstāklis, ka prasītājam tika nepamatoti ierobežota brīvība vienu gadu, divus mēnešus un 12 dienas ir ņemams vērā, nosakot atbilstīgā atlīdzinājuma apmēru.

Satversmesnbsp;nbsp; 94. pantānbsp; paredzētāsnbsp;nbsp; personasnbsp;nbsp; tiesībasnbsp;nbsp; uznbsp;nbsp; brīvībunbsp;nbsp; unnbsp; personisko neaizskaramību ir vienas no būtiskākajām cilvēktiesību garantijām tiesiskā valstī. Minētā panta konstitucionālās tiesības uz brīvību

ietver tiesības uz brīvību no apcietinājuma un līdzīgiem ierobežojumiem, kā tas ir paredzēts ANO Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 9.pantā un Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.pantā. Tās ir pirmā līmeņa pamattiesības indivīda fiziskās drošības aizsardzībai un kā tādas bauda fundamentālu nozīmi.

Tiesa konstatēta, ka ka kriminālprocess krimināllietā Nr. 11819001105 tika atspoguļots masu informācijas līdzekļos, ko apstiprina laikraksta "Vesti Segodņa" 2005.gada 22.marta laidiena Nr.68 (1717) raksta kopija, savukārt no tiesas sēdes protokola izriet, ka tiesu sēžu zālē lietas izskatīšanas laikā atradušies mediju pārstāvji, kuri filmēja notiekošo.

Spriedumā norādīts, ka kriminālprocess konkrētajā lietā tika uzsākts un kriminālprocesuālās darbības tika vērstas pret personu, kas ir policijas darbinieks, proti, tādu personu, kas vispārējos apstākļos (prezumējams) bauda sabiedrības cieņu un uzticību, tiesa atzina, ka apstāklis, ka konkrētais kriminālprocess tika plaši atspoguļots dažādos masu informācijas līdzekļos, nepārprotami atstāja negatīvu ietekmi uz prasītāja kā policijas darbinieka reputāciju.

Attiecībā uz prasītāja norādīto, ka ar apstākli, ka prasītāja atstādināšanas laikā viņam tika apturēta darba samaksas izmaksa, ticis grauts prasītāja pašnovērtējums, prasītājam tika liegta iespēja gādāt par ģimeni, kā arī viņš tika spiests dzīvot finanšu grūtībās un stresā par nākotni, tiesa atzina, ka prasītājs nav iesniedzis pierādījumus par savu finansiālo stāvokli par laika posmu, kad atradās apcietinājumā, līdz ar to tiesa atzina, ka šis minētais arguments nav vērā ņemams, nosakot atbilstīgu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu.

Attiecībā uz prasītāja norādīto, ka tieši apcietinājuma dēļ ir pasliktinājies viņa veselības stāvoklis tiesa atzina, ka no Matīsa cietuma un tiesas sarakstes izriet, ka prasītājam bija nepieciešami etapi pie acu ārsta, sakarā ar hronisku acu slimības paasinājumu. Tiesa konstatēja, ka kopš 2002.gada prasītājs slimo ar perifēru uveītu, no 2003.gada novērots "Acu rehabilitācijas centrā", Matīsa cietums vai Valsts policija nenodrošināja savlaicīgu prasītajā etapēšanu uz pārbaudēm redzes kontroles centrā, jo no paša prasītāja iesniegtās informācijas izriet, ka tā ir notikusi, taču starp Matīsa cietumu, Ieslodzījuma vietu pārvaldi un Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesu pastāvēja domstarpības par to, kurai iestādei - Matīsa cietumam vai Valsts policijai - būtu jānodrošina prasītāja pastāvīga konvojēšana uz vispārējo ārstniecības iestādi.

Tiesa atzina, ka prasītāja atrašanās apcietinājumā apgrūtināja viņa ārstēšanās procesu, kas radīja prasītājam neērtības, un šis apstāklis ir ņemams vērā, nosakot atbilstīgu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu. Bet prasītājs nav iesniedzis pierādījumus, ka viņa veselības pasliktinājums bija saistīts ar apcietinājumu vai citām piespiedu darbībām kriminālprocesa ietvaros. Līdz ar to tiesa atzina, ka prasītājs nav pierādījis faktu, ka viņa veselības stāvoklis pasliktinājies tieši apcietinājuma laikā.

Spriedumā norādīts, ka vērtējot paša prasītāja rīcību kriminālprocesa ietvaros, tiesa konstatēja apstākļus, kas norāda uz prasītāja nevēlēšanos sadarboties izmeklēšanas laikā, kas izpaudās kā svarīgas informācijas noklusēšana, kas veicinātu vainīgās personas laicīgu noteikšanu. Prokurora atteikumā no apsūdzības izriet, ka prasītājs un citi apsūdzētie tikai tiesas sēdē piekrita liecināt par apstākļiem saistībā ar /pers. R/ nāvi Valsts policijas Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes 29.policijas nodaļas dienesta kabinetā. Prasītājs un /pers. S/ līdz liecību sniegšanai tiesā 2006.gada 11.maijā, tostarp sniedzot paskaidrojumu personālsastāva inspekcijai, bija noklusējuši faktu, ka pirms /pers. R/ uzrādīšanas atpazīšanai ar viņu divatā 28.kabinētā bija atradies /pers. P/, kā arī snieguši nepatiesu informāciju, ka /pers. R/ pirms uzrādīšanas atpazīšanai no dežūrdaļas izņēma prasītājs, nevis /pers. P/.

Norādīts, ka vērtējot iepriekš minēto savstarpējā sakarībā ar apstākli, ka prokurors iesniedza atteikumu no apsūdzības jau 2006.gada 15.maijā, proti, tikai četras dienas pēc minēto personu un /pers. P/ liecību sniegšanas tiesā, tiesa atzina, ka prasītāja informācijas noklusēšana un nevēlēšanās sadarboties nozieguma atklāšanā, it īpaši ņemot vērā to, ka prasītājs ir policijas darbinieks, ir vērtējama kā rīcība, kas saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 3.panta otro daļu samazina morālā kaitējuma atlīdzības apmēru. Norādīts, ka nosakot atlīdzības apmēru, tiesa ņem vērā arī jaunāko tiesu praksi līdzīgās lietās, konkrētajā gadījumā Rīgas apgabaltiesas 2014.gada 24.septembra spriedumu lietā Nr.C27129612, ar kuru iepriekš nesodītai personai morālā kaitējuma atlīdzība noteikta 7050,00 *euro* apmērā par atrašanos apcietinājumā 470 dienas; arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2014.gada 23.oktobra spriedumu lietā Nr.C04378012, ar kuru morālā kaitējuma atlīdzība noteikta 7000,00 *euro* apmērā par atrašanos apcietinājumā 728 dienas.

Spriedumā tiesa atsaucas uz juridiskajā literatūra norādīto, ka civiltiesiskajā strīdā pusēm ir pretējas intereses un viedokļi un katra puse cenšas pārliecināt tiesu par noteiktu tiesisko attiecību un juridiski nozīmīgu faktu esamību vai neesamību. To var panākt ar pierādījumiem un pierādīšanu *(A.Līcis. Prasības tiesvedība un pierādījumi. Prof. K.Torgāna redakcijā, Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2003, 62.lpp).*

likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Spriedumā norādīts, ka ņemot vērā to, ka prasītāja pieprasītais morālā kaitējuma atlīdzības apmērs 18354,00 *euro* pārsniedz maksimālo apmēru, ko valsts konceptuāli būtu tiesīga atlīdzināt smaga morālā kaitējuma nodarīšanas gadījumā, un to, ka prasītājs nenorāda uz kaitējumu dzīvībai, kā arī nav pierādījis sevišķi smaga kaitējuma veselībai nodarīšanas faktu, un prasītāja nevēlēšanos sadarboties izmeklēšanas laikā, pieprasītā atlīdzība par morālo kaitējumu nav piespriežama pilnā apmērā.

Novērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa atzina par pamatotu noteikt prasītājam morālā kaitējuma atlīdzību 6500,00 *euro* apmērā, tādēļ prasību apmierināja daļēji, atzīstot par nepamatotu prasību daļā par *11854,00 euro.*

Atbildētāja Latvijas valsts Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā iesniedza *apelācijas sūdzību,* kurā norāda, ka spriedumu pārsūdz *daļā par tiesas izdevumu piedziņu* no atbildētāja prasītāja labā.

Apelācijas sūdzībā norādīts, atbildētāja ieskatā spriedums daļā par tiesas izdevumu piedziņu no atbildētāja par labu prasītājam nav pamatots, jo tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likumā noteikto, tādēļ atbildētājs spriedumu pārsūdz daļā par tiesas izdevumu piedziņu no atbildētāja prasītāja labā.

Apelācijas sūdzībā atbildētājs norāda, ka tiesa kļūdījusies, nosakot no atbildētāja prasītāja labā piedzenamo tiesas izdevumu apmēru.

Civilprocesa likuma 41. panta pirmajā daļā cita starpā noteikts, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus, savukārt, ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram. Arī tiesību doktrīnā noradīts, ka "..prasītājs vai trešā persona ar patstāvīgiem prasījumiem un atbildētājs savstarpēji viens otram atlīdzina samaksātos tiesas izdevumus tādā apmērā, kādā apmierināta viņu prasība". Ar spriedumu no atbildētāja par labu prasītājam piedzīta valsts nodeva 100,00 *euro* apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,70 *euro* apmērā.

Prasītājs Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā cēla prasību par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 18354,00 *euro* apmērā. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses 2016.gada 30.maija lēmumu apmierināts prasītāja lūgumu par daļēju atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas par tiesā celto prasību pret Latvijas Republiku, kuru pārstāv Tieslietu ministrija, par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, nosakot, ka par tiesā celto prasību maksājama valsts nodeva 100,00 *euro* apmērā. Ar spriedumu prasītāja prasība apmierināta 6500,00 *euro* apmērā jebnbsp; 35,42% apmērā no prasības summas. Tā kā prasītājs par savu prasību samaksāja tiesas izdevumus kopā 104,70 *euro* apmērā (valsts nodevu *100,00 euro* apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 *euro* apmērā), bet prasītāja prasība apmierināta -35,42% apmērā, tad secināms, ka atbildētājam jāatlīdzina prasītājam tiesas izdevumi 37,09 *euro* apmērā - valsts nodeva 35,42 *euro* apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1,67 *euro* apmērā -, proti, proporcionāli prasības apmierinātajai daļai.

Uzskata, ka tiesa, nosakot prasītājam atlīdzināmo tiesas izdevumu apmēru, nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu,

tādējādi pārkāpjot Civilprocesa likuma 41. un 42. pantā nostiprināto proporcionalitātes principu, un noteikusi nepamatoti lielu tiesas izdevumu atlīdzināšanas pienākumu atbildētājam par labu prasītājam.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu, 413. panta pirmo daļu, lūdzu apgabaltiesu noteikt prasītāja labā piedzenamo valsts nodevu un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus atbilstoši Civilprocesa likuma regulējumam.

Prasītājs/pers. B/ iesniedza *apelācijas sūdzību* par minēto Tukuma rajona tiesas 2017.gada 23.maija spriedumu *prasības noraidītajā daļā.*

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka sprieduma nepareizība prasības noraidītajā daļā izpaužas sekojoši.

Tiesa atzina, ka morālā kaitējuma apmērs nosakāms, ievērojot prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smagumu un sekas, taču spriedumā tiesa nekonstatē kāda tad bijusi prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smaguma pakāpe, lai pēc tam vērtētu atlīdzības apmēru, atbilstoši smaguma pakāpei. Tikai no tiesas piespriestās summas secināms, ka tiesa uzskata, ka kaitējums vērtējams, kā smags, atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajai daļai.

Apelācijas sūdzības iesniedzējs uzsver, ka tika aizskartas viņa pamattiesības - tiesības netikt nepamatoti apsūdzētam un tiesības nepamatoti ierobežot brīvību, tiesības atrasties kopā ar ģimeni. Prasītājs bija iesaistīts nepamatotā kriminālprocesā Nr.11819001105 un tika ierobežotas prasītāja pamattiesības piemērojot drošības līdzekli - apcietinājumu, kas ir visbargākais drošības līdzeklis, uz laiku viens gads divi mēneši 11 dienas. Prasītājs tika apsūdzēts smaga un sevišķi smaga noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kur pēdējais pēc noziedzīgu nodarījumu klasifikācijas ir vissmagākais. Prasītājs līdz nepamatotajam kriminālprocesam un pēc tam strādāja Valsts policijā, bija amatpersona. Prasītāja ieskatā viss iepriekš uzskaitītais kopumā un viņa kā indivīda, kurš iepriekš nekad nav bijis saistīts ar likumpārkāpumiem, un pats strādājis tiesībaizsardzības iestādē, ciešanas un aizskārums atzīstams par īpaši smagu un dziļu.

Norādīts, ka tiesa pareizi konstatē, ka apstāklis, ka konkrētais kriminālprocess tika plaši atspoguļots dažādos masu informācijas līdzekļos, nepārprotami atstāja negatīvu ietekmi uz prasītāja kā policijas darbinieka reputāciju. Prasītāja ieskatā, nosakot prasītājam piedzenamās morālā kaitējuma atlīdzības summas apmēru atbilstoši judikatūrai - Augstākās tiesas 2012.gada 29.maija spriedumā lietā Nr.SKC-651 sniegtajām atziņām prasītājam nodarītais kaitējums atzīstams par sevišķi smagu morālo kaitējumu, jo tas nodarīts ar nepamatotu apsūdzību vissmagākajā noziedzīgajā nodarījumā un ilgstošu laika periodu nepamatoti tika ierobežota prasītāja brīvība, jo prasītājs atradās apcietinājumā, atbilstoši kam nosakāms atlīdzības apmērs.

Apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata par nepamatotu tiesas vērtējumu, kas sniegta paša prasītāja rīcībai kriminālprocesa ietveros un kas samazina kaitējuma apmēru, tāpēc, ka prasītājs pirmstiesas izmeklēšanas laikā atteicās no liecību sniegšanas un tikai pirmās instances tiesā sniedzot liecības apsūdzētajam, bija iespējams noskaidrot patiesību kriminālprocesā Nr.11819001105, kas bija par pamatu tam, ka prokurors atteicās no apsūdzības un nepamatotais kriminālprocess pret prasītāju tika izbeigts.

Norādīts, ka prasītāja apcietināšanas brīdī un laika posmā līdz 2005.gada 30.septembrim bija spēkā Kriminālprocesa kodekss, kur 19.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesai, tiesnesim, prokuroram un izziņas izdarītājam ir pienākums pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izmeklēt lietas apstākļus un atbilstoši objektīvajai patiesībai noskaidrot noziedzīga nodarījuma esamību un to, kas vainīgs noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kā arī citus apstākļus, kam ir nozīme pareizā krimināllietas izlemšanā. Savukārt Kriminālprocesa kodeksa 19.[1] pantā bija noteikts: Nevienu nevar atzīt par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un sodīt, kamēr viņa vaina nav pierādīta likumā noteiktajā kārtībā un atzīta ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu. Pierādīšanas pienākums ir apsūdzētājam. Apsūdzētajam (tiesājamam) nav jāpierāda savs nevainīgums.

No 2005.gada 1.oktobra līdz prasītāja atbrīvošanai no apcietinājuma spēkā bija jau Kriminālprocesa likums. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma normām, prasītāja ieskatā, atteikšanās no liecību sniegšanas ir jebkuras personas, kura īsteno aizstāvību kriminālprocesā, Kriminālprocesa likuma 19.pantā, 60.[2]panta otrajā daļā garantēto tiesību īstenošana. Prasītājs uzskata, ka attiecībā uz prasītāju nevar apgalvot, ka prasītājs nav izpildījis savu Kriminālprocesa likuma 67.panta pirmās daļas 6.punktā norādīto pienākumu, jo šādi fakti nav konstatēti ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2006.gada 22.maija lēmumu.

Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesas izdarītais secinājums, ka prasītājs nav iesniedzis pierādījumus, ka viņa veselības pasliktinājums bija saistīts ar apcietinājumu vai citām piespiedu darbībām kriminālprocesa ietvaros, nav pareizs, jo prasītājs iesniedza tiesā no SIA "Dr. Solomatina acu rehabilitācijas un redzes korekcijas centrs" saņemto izrakstu no ambulatoras kartes. No minētā izraksta secināms, ka laika posmā, kad prasītājs atradās apcietinājumā un nevarēja saņemt pietiekošu ārstēšanās kursu (bija rekomendēta izmeklēšana un ārstēšana stacionāra apstākļos) viņam pasliktinājās redzes asums OD no - 0,3 uz - 0,7 un OS no - 0,2 uz - 0,7, kā arī papildus abu acu uveītam parādās sekundāra glaukoma un komplicēta katarakta.

Tāpat apelācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka tiesa nav ņēmusi vēra apstākli, ka prasītāja meita uz tēva apcietinājuma brīdi bija nepilngadīga un atradās tēva apgādībā un viņa arī cieta gan no tā, ka tēvs tiek apsūdzēts sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, atrodas prom no ģimenes, atradās apcietinājumā un publikācijas presē ietekmēja viņas vienaudžu attieksmi pret viņu skolā. Tas, ka /pers. B/ uz apcietinājuma brīdi apgādībā ir nepilngadīgs bērns norādīts Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2005.gada 14.marta lēmumā par drošības līdzekļa - apcietinājuma piemērošanu, kas ir lietas materiālos un par ko tiesas sēdē norādīja pats prasītājs.

Norādīts, ka, nosakot atlīdzības apmēru, tiesa ņēmusi vērā tiesu praksi līdzīgās lietās, konkrētajā gadījumā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014.gada 24.septembra spriedumu lietā Nr.C27129612, ar kuru iepriekš nesodītai personai morālā kaitējuma atlīdzība noteikta 7050,00 *euro* apmērā par atrašanos apcietinājumā 470 dienas; arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2014.gada 23.oktobra spriedumu lietā Nr.C04378012, ar kuru morālā kaitējuma atlīdzība noteikta 7000,00 *euro* apmērā par atrašanos apcietinājumā 728 dienas. Atbilstoši Civilprocesa likuma 5.panta sestās daļas nosacījumiem, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, tiesai jāvadās no judikatūras un Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 23.maija spriedumā lietā Nr.SKC-200 un Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 31.oktobra spriedumā lietā Nr.SKC-452 norādītā, ka morālā kaitējuma atlīdzības strīdos kritērijs atlīdzības apmēra noteikšanai ir arī tiesas spriedumos citās lietās noteiktais apmērs. Līdz ar to ņemama vērā Augstākās tiesas "Tiesu prakse morālā kaitējuma apmēra noteikšanā, ja kaitējums radies izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā (tiesu prakse 2007.-2016.)" apkopotā tiesu prakse un noteikto atlīdzību apmēri.

Atzīstot /pers. B/ nodarīto kaitējumu par sevišķi smagu morālo kaitējumu, var vadīties no Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 22.janvāra spriedumā lietā nr.C04334310 noteikto morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru 21343,08 apmērā, kas noteikts ņemot vērā, ka prasītājs atradās apcietinājumā 8 mēnešus, publikācijas par kriminālprocesu presē, faktu, ka process ir iespaidojis prasītāja profesionālās darbības reputāciju, prasītājam pārdzīvojumu rezultātā nodarīts kaitējums veselībai.

Prasītājs uzskata, ka prasība apmierināma arī tās noraidītajā daļā un no atbildētājas Latvijas valsts Tieslietu ministrijas personā /pers. B/ piespriežams morālais kaitējums 11854,00 *euro* apmērā, kā arī tiesāšanās izdevumi.

Latvijas Republikas Tieslietu ministrija iesniedza *rakstveida paskaidrojumus* par /pers. B/ apelācijas sūdzību, norādot, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

Paskaidrojumos pausts viedoklis, ka prasītāja norāde apelācijas sūdzībā, ka tiesai bija jākonstatē prasītāja tiesību aizskāruma smagums, nav pamatota, jo tiesa, nosakot atbilstīga atlīdzinājuma apmēru, ir ņēmusi vērā tiesību aizskārumu raksturojošos apstākļus. Turklāt tiesa ir norādījusi, ka ņem vērā judikatūru un tajā atzīto, ka atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanā var tikt izmantots arī Valsts pārvaldes iestāžu zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā noteiktais atlīdzinājuma apmērs. Tādējādi, arī ievērojot prasītāja norādīto, ka prasītājam nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājuma apmērs noteikts kā par tādu tiesību aizskārumu, kas novērtējams kā smags. Savukārt prasītāja lūgtais atlīdzinājums būtu uzskatāms par atbilstīgu vien tādā gadījumā, ja kaitējums būtu nodarīts dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai.

Atbildētāja uzskata, ka tiesa pamatoti secinājusi, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma ietekmējošs apstāklis ir arī paša prasītāja rīcība kriminālprocesa laikā, noklusējot tādas ziņas, kas visticamāk bija tādas, kas bija par pamatu, lai apsūdzības uzturētājs atteiktos no apsūdzības pret prasītāju. Tādējādi tieši pats prasītājs, lai arī realizējot savas likumiskās tiesības, nav ar pietiekamu rūpību un atbildību attiecies pret apstākli, ka tāda tiesību realizācija izraisa kaitējuma rašanos pašam prasītājam.

Par nepamatotu atzīstama prasītāja norāde, ka tiesa nepareizi secinājusi, ka prasītājs nav pierādījis veselībai nodarītā kaitējumu saistību ar kriminālprocesu. Jāatzīmē, ka tiesa norādījusi, ka pierādījumi neļauj tiesai izdarīt tādu secinājumu, turklāt atbildētājs vērš uzmanību, ka jautājums par apstākļiem brīvības atņemšanas iestādē, tostarp arī par veselības aprūpi, ir izšķirams Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā nevis prasības tiesvedības kārtībā. Arī prasītāja norāde, ka tiesa nav ņēmusi vērā faktus, kas liecina par kaitējuma smagumu, nav pamatota, jo tiesa ir sniegusi novērtējumu visiem apstākļiem, kas kalpo par prasības pamatu. Tiesai nav jāsniedz novērtējums par apstākļiem, ko prasītājs uzskata par prasības pamatu, ja tie nav minēti prasības pieteikumā.

Prasītāja norādītais salīdzināmais tiesu prakses gadījums uzskatāms par būtiski atšķirīgu no izskatāmās lietas. Tomēr, ievērojot salīdzināmajā gadījumā konstatētos faktiskos apstākļus un tiesas noteikto atlīdzinājuma apmēru kopsakarā ar prasītāja lūgto atlīdzinājuma apmēru, secināms, ka prasītāja lūgtais atlīdzinājuma apmērs ir pārmērīgs un neatbilst taisnīguma un samērīguma apsvērumiem.

Tukuma rajona tiesas 2017.gada 23.maija spriedums daļā, ar kuru no Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā par labu /pers. B/ piedzīta atlīdzība par morālo kaitējumu 6500,00 *euro* un izdevumi advokāta palīdzības samaksai 300,00 *euro* apmērā, netika pārsūdzēts.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 203.panta otrās daļas nosacījumiem Tukuma rajona 2017.gada 23.maija *spriedums tā nepārsūdzētajā daļā stājies likumīgā spēkā*.

Apelācijas instances tiesas sēdē prasītāja /pers. B/ pārstāve zvērināta advokāte Daina Purva prasību un prasītāja apelācijas sūdzību uzturēja, pret Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzību nav izteikusi iebildumus. Paskaidrojumos apstiprināja apelācijas sūdzībā norādīto.

Tiesas sēdē atbildētāja Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā pilnvarotais pārstāvis /pers. D/ uzturēja apelācijas sūdzību, prasītāja apelācijas sūdzību neatzina par pamatotu. Sniedzot paskaidrojumus, atbildētāja pārstāvis apstiprināja rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norādīto, kā arī paskaidroja, ka pirmās instances tiesas spriedums daļā, kurā tas stājies likumīgā spēkā, ir izpildīts.

Motīvu daļa

Noklausoties prasītāja /pers. B/ pilnvarotās pārstāves zvērinātas advokātes Dainas Purvas un atbildētājas Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā pilnvarotā pārstāvja /pers. D/ paskaidrojumus tiesas sēdē, pārbaudot lietas materiālos esošos rakstveida pierādījumus, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka /pers. B/ prasība pret Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas personā izskatāmajā daļā *ir noraidāma*.

Civillietu tiesu kolēģijas apsvērumi ir sekojoši.

Konstatēts, ka pušu starpā nav strīda par faktiskajiem apstākļiem, kas norādīti prasības pieteikumā, kā arī nav strīda par to, ka sakarā ar prasības pieteikumā norādītajiem faktiskajiem apstākļiem prasītājam /pers. B/ nodarīts morālais kaitējums. Latvijas Republikas Tieslietu ministrija nav iebildusi, ka atlīdzība par prasītājam nodarīto morālo kaitējumu ir nosakāma 6500 *euro* apmērā. Nav strīda, ka pirmās instances tiesas spriedums, ar kuru prasītājam ir piespriesta morālā kaitējums atlīdzība 6500 *euro* ir izpildīts. Apelācijas instances tiesā pušu starpā pastāv strīds par morālā kaitējuma atlīdzības daļunbsp; 11854,00 *euro* apmērā.

Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa paredz, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus spriedumu motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums šajā lietā ir pareizs un tajā ietvertais pamatojums ir pilnībā pietiekams prasības daļā par 11854, 00*euro* piedziņu noraidīšanu.

Izvērtējot apelācijas sūdzībā izteiktos iebildumus, jānorāda, ka apelācijas instances tiesai nav šaubu, ka pirmās instances tiesa pareizi ir noteikusi prasītājam nodarītā morālā kaitējumu smaguma pakāpi, jo tiesa spriedumā rūpīgi izvērtējusi gan kaitējuma raksturu, gan tā nodarīšanas apstākļus- aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumu, konkrētā aizskāruma smagumu, kaitējuma nodarītāja vainas pakāpi, paša cietušā rīcību, radīto seku neatgriezeniskumu un citus būtiskus apstākļus. Turklāt tiesa ir noteikusi tādu atlīdzināmā kaitējuma apmēru- 6500 *euro*, kas atbilst Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajā daļā paredzētajam atlīdzības apmēram, kas nosakāms gadījumā, ja ir nodarīts smags morālais kaitējums.

Jānorāda, ka visiem prasības pieteikumā izvirzītajiem argumentiem pirmās instances tiesas spriedumā ir sniegts pareizs novērtējums. Izmantojot judikatūras atziņas, tiesa ir izdarījusi pamatotus secinājumus par to, kāds morālā kaitējuma atlīdzības apmērs konkrētajā gadījumā atzīstams par taisnīgu un samērīgu nodarītajam kaitējumam.

Civillietu tiesu kolēģija nav konstatējusi pamatu secinājumam, ka pirmās instances tiesa būtu nepareizi novērtējusi prasītāja iesniegto medicīnisko dokumentāciju, kas raksturo prasītāja veselības stāvokli pirms un pēc apcietinājuma.

No Dr.Solomatina acu rehabilitācijas un redzes korekcijas centra izsniegtā izraksta no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes (datēts ar 16.02.2006.) izriet, ka /pers. B/ novērots centrā no 2003.gada. 2005.gadā viņam diagnosticēts hroniskā uveīta paasinājums. Sakarā ar slimības hronisku gaitu ar biežiem paasinājumiem un sarežģījumiem nepieciešama regulāra acu ārsta novērošana un ārstēšana (lietas 32.lapa). No Iekšlietu ministrijas poliklīnikas izsniegtā izraksta no ambulatorā pacienta medicīniskās kartes (datēts ar 23.11.2016.) izriet, ka 2001.gadā pacientam novērota redzes pasliktināšanās. Sakarā ar hroniska uveīta paasinājumu 2002.gadā viņš saņēma terapiju. 2006.gada 21.jūlijā – uveīta paasinājums, pacients saņēma terapiju gan Iekšlietu ministrijas poliklīnikā, gan dr.Solomatina klīnikā. Darba nespēja un ārstēšana turpinājās līdz 29.decembrim. 2007.gada 18.aprīlī- hroniska uveīta paasinājums (lietas 155.lapa).

No minētiem medicīniskiem dokumentiem nepārprotami izriet, ka /pers. B/ saslima ar hroniski uveītu dažus gadus pirms apcietinājuma, turklāt viņš bieži cieta no hroniska uveīta paasinājumiem gan pirms apcietinājuma, gan pēc apcietinājuma.

Vērtējot prasītāja apelācijas sūdzībā iekļauto atsauksmi uz Dr. Solomatina acu rehabilitācijas un redzes korekcijas centra izsniegtā izraksta no

ambulatorā pacienta medicīniskas kartes (datēts ar 10.03.2017.), secināms, ka kad /pers. B/ griezās pie ārsta apcietinājuma laikā, 2006.gada 6.janvārī, viņam norādītas diagnozes- abu acu uveīts, sekundāra glaukoma, komplicēta katarakta, stiklveida ķermeņa destrukcija, kā arī konstatētas izmaiņas redzes asumā. No tās pašas izziņas izriet, ka komplicēta katarakta un stiklveida ķermeņa destrukcija pacientam attīstījās no 2003.gada marta līdz 2004.gada aprīlim (lietas 152.lapa). Tātad apcietinājuma laikā /pers. B/ papildus tām diagnozēm, kas viņam tika noteiktas pirms apcietinājuma, tika noteikta viena diagnoze - sekundāra glaukoma. (Prasītāja apelācijas sūdzībā acīmredzami kļūdaini norādīts, ka komplicēta katarakta arī parādās apcietinājuma laikā). Ņemot vērā, ka kopš 2001.gada /pers. B/ novērota redzes pasliktināšanās, pakāpeniski pievienojoties jaunām diagnozēm, turklāt regulāri atkārtojoties slimības paasinājumiem, tiesai nav pamata saistīt sekundāras glaukomas noteikšanas faktu ar viņa atrašanos apcietinājumā un vērtēt to, kā apcietinājuma sekas.

Šādos apstākļos pirmās instances tiesa pamatoti nav konstatējusi, ka prasītāja veselības stāvokļa izmaiņas būtu saistītas ar atrašanos apcietinājumā. Civillietu tiesu kolēģija, tāpat, kā pirmās instances tiesa, izvērtējot pierādījumus par prasītāja veselības stāvokli, nav konstatējusi cēlonisko sakaru starp prasītāja atrašanos apcietinājumā un izmaiņām viņa veselības stāvoklī.

Jāatzīmē, ka pirmās instances tiesa atzina, ka prasītāja atrašanās apcietinājumā apgrūtināja viņa ārstēšanas procesu, kas radīja prasītājam neērtības, un šis apstāklis tika ņemts vērā, nosakot atlīdzinājumu par nodarīto morālo kaitējumu.

Vērtējot apelācijas sūdzībā iekļauto atsauksmi uz Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 22.janvāra spriedumu lietā Nr.C04334310, ar kuru prasītājam, kurš atradās apcietinājumā 8 mēnešus, piespriesta morālā kaitējuma atlīdzība 21343,08 *euro* apmērā, jānorāda, ka minētās lietas apstākļi, pastāvot vairākiem līdzīgiem un salīdzināmiem apstākļiem, ir atšķirīgi daļā par kaitējumu, kas nodarīts prasītāja veselībai apcietinājuma rezultātā, un proti, lietā Nr.C04334310, apcietinājums ir atstājis smagu iespaidu uz prasītāja veselību (prasītājam tika piešķirta II grupas invaliditāte). Līdz ar to minētais spriedums nav izmantojams, kā tiesas prakse līdzīgā lietā. ECLI:EU:C:2018:17

Konstatēts, ka apelācijas sūdzībā ir izvirzīts papildus arguments, kurš pirms tam nebija minēts prasības pieteikumā, un proti, ka prasītāja meita uz tēva apcietinājuma brīdi bija nepilngadīga un cieta no tā, ka tēvs atradās prom no ģimenes, apcietinājumā. Turklāt publikācijas presē ietekmēja viņas vienaudžu attieksmi pret viņu skolā. Apelācijas sūdzībā norādīts, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi šo apstākli.

Šajā sakarā Civillietu tiesu kolēģija uzskata par nepieciešamu norādīt, ka Civilprocesa likuma 192.pantā ir noteikts tiesas pienākums taisīt spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas. Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļas 3.punkts paredz prasītāja tiesības rakstveidā grozīt prasības pamatu. Tiesības grozīt prasības pamatu mutiski, sniedzot paskaidrojumos, likumā nav paredzētas. Tā kā apstākļi, kas saistīti ar prasītāja meitu, netika norādīti prasības pieteikumā un tiesā netika iesniegti prasības papildinājumi vai grozījumu, pirmās instances tiesai nebija pamata vērtēt minētos apstākļus, jo tie netika iekļauti prasības pamatā. Minēto apsvērumu dēļ apelācijas instances tiesa arī nav tiesīga vērtēt šos apstākļus.

Vērtējot Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzības pamatotību, Civillietu tiesu kolēģija ņem vērā, ka prasītāja /pers. B/ pārstāve tiesas sēdē nav iebildusi pret minētās apelācijas sūdzības argumentiem, atzīstot, ka tie ir pamatoti. Tātad prasītāja pārstāve faktiski atzinusi Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzību par pamatotu, līdz ar ko, ņemot vērā, ka puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā (Civilprocesa likuma 10.pants), Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzība ir apmierināma, ierobežojoties ar norādes iekļaušanu uz tiesību normām, pēc kuriem tiesa vadījusies.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam- proporcionāli prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Konstatēts, ka prasītājs cēlis prasību tiesā par 18354 EUR piedziņu, līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas c) apakšpunktu par iesniedzamo prasības pieteikumu maksājama valsts nodeva 878,98 EUR apmērā.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesnese s 2016.gada 30.maija lēmumu prasītājs tika atbrīvots daļēji no maksājamās valsts nodevas, nosakot samaksāt valsts nodevu 100 EUR apmērā, kā arī tika samaksāti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,70 EUR. Tātad prasītājs ceļot prasību tiesā samaksāja tiesas izdevumus 104,70 EUR apmērā.

Apmierinot prasītāja prasību daļēji, tas ir, piedzenot no atbildētāja par labu prasītājam morālā kaitējuma atlīdzinājumu 6500 EUR apmērā, kas ir 35,42% no prasības summas, iepriekš minētie tiesas izdevumi ir piespriežami no atbildētāja par labu prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, t.i., 37,09 EUR apmērā (37,42% no 104,70 EUR) .

Pirmās instances tiesa, taisot spriedumu daļā par tiesas izdevumiem, nav ņēmusi vērā proporcionalitātes principu, kas nostiprināts Civilprocesa likuma 41.panta pirmajā daļā, kā rezultātā kļūdījusies, nosakot piespiežamo tiesas izdevumu lielumu.

Turklāt, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu, noraidot apelācijas sūdzību, no /pers. B/ par labu valstij ir piespriežami tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš.

Konstatēts, ka šajā lietā ir radušies ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi tiesas pavēstu nosūtīšanai, kas nav samaksāti iepriekš 0,68 EUR apmērā. Minētie tiesas izdevumi ir piespriežami par labu valstij no /pers. B/.

Rezolutīvā daļā

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 5.pantu, 41.panta pirmo daļu, 42.pnata otro daļu, 93.pantu, 192., 193., 204.[1]., 432.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda

/pers. B/ prasību pret Latvijas valsts Tieslietu ministrijas personā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu izskatāmajā daļā noraidīt.

Piedzīt no Latvijas valsts Tieslietu ministrijas personā par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus, kas radušies pirmās instances tiesā, - valsts nodevu 35,43 EUR apmērā un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,67 EUR apmērā, kopā 37,09 EUR. Samaksa veicama uz /pers. B/, personas kods /personas kods/, bankas kontu, saņēmēja banka: AS /Nosaukums/, konta Nr./konta numurs/.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus, kas radušies apelācijas instances tiesā, 0, 68 EUR apmērā. Samaksa veicama uz Tiesu administrācijas, reģ.Nr.9001672316, bankas kontu, saņēmēja banka: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta Nr.LV51TREL2190458019000.

Noteikt Tieslietu ministrijai un /pers. B/ sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesas izdevumu piedziņu 10 dienas no sprieduma likumīgā spēkā stāšanās dienas. Minētajā termiņā maksājumu dokumenti, kas apliecina sprieduma labprātīgu izpildi ir iesniedzami Zemgales apgabaltiesas kancelejā, Jelgavā.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Zemgales apgabaltiesā, Jelgavā un samaksājot drošības naudu 300 EUR apmērā.

Pilns spriedums sastādīts 2018.gada 12.aprīlī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese M.Terjuhana
Tiesneši D.Baltā
A.Sniedzitis